

Metsanduse arengukava aastani 2030 alusuuringu lähteülesanne

Kuna alusuuring on tulevase MAKi oluline sisend, siis ei tohiks selle sisu üle otsustamine piirduda metsandusnõukoguga. Põhjalik arutelu on vajalik ka loodavas arengukava algatamise tööühmas, kus huvipooled on tasakaalus ja erialaekspertid esindatud.

Arvestades praeguse dokumendi puudusi ja metsandusnõukogus kõlanud mitmekülgset kriitikat teeme ettepaneku esmalt moodustada arengukava algatamise tööühm ja siis alusuuringu lähteülesande dokument puhtalt lehelt uuesti töösse võtta. Arvestades kohe algusest peale kõiki nelja säästva metsanduse komponenti.

Suuremad probleemid metsandusnõukogule saadetud lähteülesande kavandis on:

1. Kajastamata on sotsiaal- ja kultuurivaldkond. Nende uurimisvaldkondade sõnastamiseks on vaja kaasata erialaekspertid ja -teadlased.
2. Hetkel ei ole aru saada, mis on alusuuringu täpne sisu ja väljund - kas "Edasist arendamist vajavad teemad" ainult loetletakse alusuuringu käigus? Kas ja kuidas alusuuringu läbiviijad teevad koostööd arengukava algatamise tööühmaga?
3. Alusuuringu dokumendis on viidatud KIKi nõukogu koosoleku tähtajale ja vajadusele alusuuringu lähteülesande projekt selleks ajaks kokku panna. MAK2030 koostajad peavad endale aru andma, et nende vastutada on riiklikult üliolulise dokumendi koostamine, mille käigus peab tekkima ühiskondlik kokkulepe säästva metsanduse mõiste sisustamiseks. Taoline kokkulepe ei sünni kiirustades ja seetõttu ei ole meie hinnangul kohane seada alusuuringu lähteülesande kokkupanekuks sel viisil ebareaalne tähtaeg.
4. Küsimusi tekitab metsakasutuse mahtude kohta käiv punkt:
"LULUCF metsanduse arvestuskava koostamise raames on kavas kehtivate raiet lubavate kriteeriumide ja metsaressursi olemi põhjal Eesti metsade vanuselise jaotuse modelleerimine (koos kaasnevate raiemahtude ja juurdekasvuhinnangutega) eesmärgiga suurendada puistute juurdekasvu ja ühtlustada majandatavate metsade küpsemise jaotust pikemas perspektiivis."
Miks ei ole selles uuringus käsitletud süsinikuvaru ja selle muutumise dünaamikat erinevate metsakasutuse mahtude juures?

Esitatud kujul lähteülesande sõnastusse tuleks peatükki „Edasist arendamist vajavad teemad“ teha vähemalt järgmised täiendused (lisatud punasega):

Edasist arendamist vajavad teemad

Metsade tootlikkuse, tervisliku seisundi, elujõulisuse, looduslik mitmekesisuse, kliimamuutusega kohanemise ja nende mõju vähendamise ning pikaajalise puidulise ja mittepuidulise kasutamise tagamine.

1. Segametsade kasvatamine kui bioloogilise mitmekesisuse säilitamise ja puistute tootlikkuse suurendamise kulutõhus viis. Metsaspetsiifiliste ja metsamaal elavate

liikide arvu ja arvukuse toetamine, luues metsade bioloogilise mitmekesisuse suurenemisele soodsa suuna.

- 1.1. Hinnata metsade tervislikku seisundit ja seda mõjutavaid olulisemaid tegureid (kliimamuutus, metsa kahjustavate patogeenide (sh. võõrliikide) levik jt.) ning koostada põhjendatud ettepanekud seisundi parandamiseks, sh lisa-uuringute vajaduse kirjeldus.
- 1.2. Kirjeldada süsinikubilansi muutumist metsas (k.a. metsamullas). Kirjeldada olulisemaid metsade ökosüsteemiteenuseid ja hinnata erinevate metsakasvatustüüpide võtete (sh nt. mittelageraie ja biosöe kasutamine) mõju ökosüsteemiteenuste pakkumisele, sh puidu juurdekasvule (süsinikusidumisele) ja süsinikuvarule.
- 1.3. Punkti 1.2. arvesse võttes hinnata, kas metsa uuendamiseks lubatud puuliikide ja uuenenuks lugemisel arvesse võetavate puuliikide nimistu on ökoloogilisest (sh päritolu) ja tootlikust seisukohast õigustatud. Hinnang peab kajastama ka vastust küsimustele, kas Eesti metsaressurssi ohustab okaspuu osakaalu vähenemine ning kas see omakorda omab ohtu metsade bioloogilisele mitmekesisusele.
- 1.4. Punkti 1.1., 1.2. ja 1.3. põhjal koostada soovitusel metsade uuendamise kui jätkusuutliku (mitmekülgse ja mitmekesise) metsamajanduse aluse ja kliimamuutuse leevendaja (süsinikusiduja) funktsiooni tugevdamiseks.
- 1.5. Analüüsida raiejärgse liigilise mitmekesisuse suurendamise võimalusi (kompensatsioonimeetmed). Punkti 1.1., 1.2., 1.3. ja 1.4. põhjal koostada soovitusel elupaigakildudena jäetavate seemet andvate puude (seemne ja säilikpuud) liigilisuse, kvaliteedi, hulga ja nende valikukriteeriumide kohta eesmärgiga aidata kaasa järgmise mitmekesise, terve ja tootliku metsapõlvkonna kasvatamisele.
- 1.6. Analüüsida geenireservimetsade pikaajalist kasutamist, sh hinnata nende praegust seisundit ja alade piisavust, majandamisvõtete sobilikkust ning koostada majandamisetpanekud geenireservimetsade geneetilise mitmekesisuse säilitamiseks ja suurendamiseks, sh kaitsealadel.
- 1.7. Erinevate puidukasutusmahtude stsenaariumite mõju hinnang elurikkusele ning võimalike ohtude ja probleemide kaardistamine erineva intensiivsusega raie puhul.
- 1.8. Seniste elurikkuse kaitse meetmete tulemuslikkuse hindamine ja indikaatorliikide valik metsade elurikkuse seireks.
- 1.9. Loodusmetsade pindala, asukohta, raiesurve ja võimalike kaitsemeetmete väljaselgitamine.
- 1.10. Metsakuivenduse mõju uurimine veeökosüsteemidele ja kliimamuutustele, keskkonnamõju vähendamise võimaluste väljaselgitamine.
- 1.11. Ühiskonna ootuste kaardistamine riigimetsa majandamise osas.
- 1.12. Ülevaade erinevate riikide kogemusest ja praktikatest säästva metsanduse edendamisel. Ülevaade aluseks võib võtta erinevad rahvusvahelised kokkulepped ja nendega liitunud riigid.
- 1.13. Uuring jämedadiameetrilise surnud puidu kogusest metsa erinevates kategooriates, arenguklassides ja elupaigatüüpides.
- 1.14. Uuring säilikpuude kogustest juhuslikult valitud raielankidel.
- 1.15. Arvestades eelmise arengukava perioodil tehtud MS muudatust, mis lubab varasemast oluliselt suuremat lageraielangi pindala, koostada lageraielade aegriidid ja hinnata, kas lageraiete keskmised pindalad on suurenenud.
- 1.16. Välja selgitada, kui pikk on Eestis raiering praeguste raiemahtude juures ja selle järgi uuesti arvutada range kaitse vajadus erinevates metsatüüpides.
- 1.17. Lageraie alternatiivide (sh püsimeetsandus) praktiliste näidete kaardistamine ja selliste majandamisvõtete mõju elurikkusele hindamine.

Jätkusuutliku metsamajanduse ülesanded/eesmärgid biomajanduse, sh bioenergia arendamisel ning kliimamuutuse leevendamisel.

2. Innovatiivse puidukasutuse edendamine ning süsinikuvaru suurendamine puittoodetes ja ehitistes, asendades sel viisil taastumatute loodusressursside kasutamist.
 - 2.1. Analüüsida puidu kui taastuva ressursi ning taastumatute ehitusmaterjalide (teras, betoon) ja fossiilsete kütuste süsiniku- ja energiajalajälge ning asendusefekti.
 - 2.2. Analüüsida võimalusi ja hinnata ohte, et suurendada puitkütuste mahtu taastuveneergetikas puidu summaarse energeetilise potentsiaalini 18 TWh-ni aastas.
 - 2.3. Koostada Eesti ettevõtete puidukasutuse prognoos aastani 2030, sh puidu kasutamine taastuveneergetikas (*võimalik täitja ka SA Erametsakeskus, vt „Puidukasutuse prognoos aastani 2018“*)
 - 2.4. Analüüsida riiklike kohustuste (kliima, taastuenergia jt) täitmiseks raiemahtude reguleerimise, sh piiramise võimalusi riigimetsades ja erametsades.

Metsasektori sotsiaal-majandusliku tähtsuse ja sektori konkurentsivõime pikaajaline tagamine.

3. Investeeringute tagamine sektori pikaajaliseks arenguks, eelistades maksimaalset süsiniku sidumist pikaajalistes puittoodetes.
 - 3.1. Analüüsida vajalike metsakasvatustlike - ja infrastruktuuriinvesteeringute ning investeeringutoetuste mahtu, arvestades kliimamuutuse ning biomajanduse (maaelu) vajadustega (sh metsade ökoloogiline toetus põllumajandusele)